

**Натисніть тут, щоб
купити книгу на сайті
або замовляйте за телефоном:
(0352) 51-97-97, (067) 350-18-70,
(066) 727-17-62**

І. ЦІННІСНЕ СТАВЛЕННЯ ДО СЕБЕ

ДОРОГА ДО ШКОЛИ ТА ДОДОМУ

Зустріч з друзями дорожнього руху

Вчитель. Кожного ранку ми з вами йдемо до школи, а потім повертаємось додому. Долати цю відстань нелегко, адже ми стаємо учасниками дорожнього руху. Допоможе нам у цьому розібратись ось ця людина в міліцейській формі (*малюнок*). Це співробітник ДАІ (дорожньої автоінспекції).

Мчать по наших вулицях машини. З кожним роком їх стає все більше. Усі вони дуже квапляться: поспішають доставити вантаж на будови, заводи, перевезти пасажирів. І їдуть машини не так, як заманеться, а всі вони підкоряються суворим законам дорожнього руху.

Повинні дотримуватися певних правил і пішоходи.

Місто, в якому
з тобою живем,
можна по праву
зрівнять з букварем.
Азбуку вулиць
розкривши для нас,
місто уроки
дає повсякчас.
Ось вона, азбука, —
вздовж тротуару,
глянь, знаки висять.
Азбуку міста
завчи до ладу,
щоб не потратили
раптом в біду.

Я. Пішумов

За додержанням правил дорожнього руху стежить дорожня автомобільна інспекція (ДАІ).

Ось вона — головна людина на дорозі — інспектор ДАІ. Придивіться, як він одягнений. Навіть костюм допомагає йому регулювати рух: куртка, що не промокає, захисний шолом, смугастий пояс, смугасті рукавники, смугастий жезл. Усе смугасте — і смуги не прості: у темряві вони світяться. Це для того, щоб і вночі водії бачили інспектора. А ще в нього є радіотелефон, щоб розмовляти з іншими інспекторами та черговими машинами ДАІ.

А це — чергова машина ДАІ (малюнок). У неї є різноманітні пристрої, щоб усе бачити і чути: радіостанція, гучномовець, фара-шукач... Команді інспектора ДАІ повинні підкорятися всі водії та пішоходи.

Подивіться: постовий
став на нашій мостовій.
Швидко руку простягнув,
паличкою враз махнув.
І за мить усе змінилось:
всі машини зупинились,
два ряди завмерли враз
і чекають на наказ.
Люди ж — лиш звільнилась путь —
через вулицю ідуть.
І стоїть на мостовій
чародієм постовий.
Всі машини одному
підкоряються йому.

Я. Пішумов

Давайте ми послухаємо нашого гостя — інспектора ДАІ. (*Гість розповідає про правила пішоходів на вулицях, перехрестях, пішохідних переходах.*)

Машина, що їде зі швидкістю 60 км/год. має гальмівний шлях 16,5 м, а машина зі швидкістю 80 км/год. має гальмівний шлях 22 м. Тому дорогу треба переходити у тих місцях, де є розмітка переходу для пішоходів — «зебра», або дочекатися, поки не буде машин і тоді, подивившись вліво, а потім вправо, якщо шлях вільний, переходити вулицю.

Якщо ж на перехресті стоїть регулювальник, то піднята вгору паличка, розфарбована в смуги, вмить зупиняє потік машин. Тоді можуть іти пішоходи. А коли паличка опускається і показує напрям, машини швидко рухаються туди, а інші терпляче чекають на дозвіл.

А ще є спеціальні машини: пожежно-рятувальної служби, міліцейські, швидкої допомоги, служби газу. Ці машини мають право проїзду навіть на червоне світло за умови ввімкнення проблісків маячка синього або червоного кольору або спеціального звукового сигналу.

Якщо ж на нерегульованому перехресті перехід позначений спеціальною розміткою, то пішоходи мають перевагу над транспортом — можуть спокійно переходити дорогу.

А ще у працівника ДАІ є добрий помічник — світлофор.

Світлофор. Ось нарешті й моя черга настала. Я хочу теж розповісти, як себе потрібно поводити на вулиці.

На вулиці будь уважний,
хоч малий ще чи поважний.
Щоб добре себе там почувати,
дорожні правила треба вивчати.

Зайчик Ой. І зовсім не потрібні правила поведінки на дорозі. Якщо щось не так, то у нас довгі ноги і ми встигнемо втекти.

Світлофор. Оце ж вчора я бачив, як ви з братиком неправильно поводитися на вулиці і ледь під машину не потрапили.

Зайчик Ай. А ми не винуваті, ми просто гралися з м'ячем на вулиці, це машини винні.

Світлофор. Діти, послухайте уважно вірш і порадьте зайчикам, як вони мають себе поводити.

Взяв наш зайчик м'яч у руки
і побіг із хати,
захотілося малому
на вулиці пограти.
А на вулиці машини
всі снують туди-сюди,
світлофор все регулює,
щоби не було біди.
Раптом м'ячик по бруківці
на дорогу покотивсь,
зайчик наш за ним рвонувся,
та завчасно зупинивсь.
Сором зайцеві малому,
плаче на узбіччі,
як тепер усім у класі
дивитися у вічі?
Правила ж у школі вчили:
щоб не сталося біди,
на подвір'ї треба гратись,
а по вулиці — уважно йти!

(Учні розповідають зайчикам, що гратися або кататися на велосипеді можна лише у дворах або спеціально відведених майданчиках.)

Зайчики. Ой, як нам соромно, ми більше не будемо. Дякуємо, друзі! Ми тепер будемо слухняними. Можна ми з вами посидимо і послухаємо цього дядечка?

Світлофор.

Я — не дядечко.

Я — світлофор, порадник твій.

І мої очі — знак до дій.

Ось червоне — зупинись,

Не один турок загинув від рук сміливиці. Слава про неї пішла по всій окрузі. Але підступний зрадник видав її. Порубавши тіло Мальви на шматки, розкидали його по всьому полю.

А з кожного шматка, як пам'ять про сміливу дівчину, вирости високі красиві квіти.

Люди назвали їх мальвами.

ЧОРНОБРИВЦІ

Чорнобривців називають у народі по-різному: жовтяки, оксамитки, бархатки, бо яскраві суцвіття виграють у промінні сонця всіма відтінками лимонних та золотистих, оранжевих та червонясто-коричневих барв.

Найбільш поширена назва цих квітів — чорнобривці. Як розповідає легенда, жили в Україні майстри — чоботарі. І виготовляли вони особливо гарні, святкові жіночі чобітки. Мали чобітки яскраво-червоні халяви та чорні голівки. Звідси і назва пішла — чорнобривці. Взували їх дівчата і були красиві, як квіточки. А чорнобриві квіточки так і стали називати — чорнобривцями.

— А ще важко уявити собі наші землі без співу солов'я і лелечого гнізда.

СОЛОВЕЙ

Старі люди розповідають, що жила ця пташка колись у чужих землях. А щоб були вони співучими, літали по всіх усядах, збираючи пісні різних народів для індійського царя, у саду якого жили.

Залетів якось один із солов'їв в Україну і сів відпочити в якомусь селі. Усі люди в той час були в полі, і село було, як німе.

— Що то за люди тут живуть, — подумав соловей, — ні тобі пісні, ані музики не чути?

Але зайшло сонце, люди гуртом поверталися стомлені з поля.

Тут соловей заспівав і звеселив тих людей.

Забули люди за втому і так заспівали заморському гостеві, що той довго слухав, запам'ятовуючи кожну ноту.

З усіх земель позліталися до царя солов'ї, щоб заспівати почуті пісні. Але все те було йому відоме, і він сердився. Аж ось заспівав соловей, що літав по Україні. І цар втратив спокій, бо таких пісень він ще не чув. Велів він солов'ю співати день і ніч.

...Зачаровані солов'ї навесні гуртом полетіли в Україну, щоб слухати наші пісні і перекладати їх на пташину мову. І саме тут, в Україні, вони висиджують своїх пташенят, щоб ті уже з народження чули найкращі у світі пісні.

ЛЕЛЕКИ

Давно це було, коли на нашу землю нападали орди кочівників. Налетять, підпалять хати, виженуть худобу, заберуть у полон жінок і дітей, а малюків покидають напризволяще на згарищах.

Побачили це лелеки, стали стукотом дзьобів кликати на допомогу козаків. Але ті далеко були і не чули.

І тоді птахи, підхопивши на крила малюків, піднялися високо в небо. Почули козаки плач дітей, кинулися наздоганяти ворогів, а птахи вказували дорогу.

З того часу лелекам в Україні завжди раді. Вони є оберегами домівок. А ще кажуть, що лелеки діток щасливим сім'ям приносять.

Редактор. Ось ви послухали легенди, до яких кожна група художників має намалювати ілюстрацію.

(Художники малюють ілюстрації, роблять виставку. Вчитель підводить підсумок засідання, аналізуючи виконані ілюстрації.)

Список використаної літератури

1. Воропай О. Звичаї нашого народу. — У 2-х т. — Мюнхен: Українське видавництво, 1958 р.
2. Головкін Б. Цікавинки про рослини. — М.: Лісова промисловість, 1990 р.
3. Лепкий Б. Поезії. — К.: Рад. письменник, 1990 р.
4. Михайловський Л. Оповита россою. — К.: Молодь, 1989 р.
5. Поетичне лото. — Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2009 р.
6. Позняк П. Щедрий колосок. — К.: Веселка, 1985 р.
7. Скуратівський В. Місяцелик. — К.: Мистецтво, 1993 р.
8. Скуратівський В. Погостини — К.: Веселка, 1990 р.
9. Тарасенко Г. Дивосвіт. — К.: МПП «Центр», 1995 р.
10. Українка Леся. В дитячому крузі. — Львів: Каменярь, 1986 р.
11. Уткін В. Малюнки на дорогах. — К.: Веселка, 1985 р.

ЗМІСТ

I. ЦІННІСНЕ СТАВЛЕННЯ ДО СЕБЕ.	3
Дорога до школи та додому	3
Як я дбаю про своє здоров'я	8
II. ЦІННІСНЕ СТАВЛЕННЯ ДО СІМ'Ї, РОДИНИ, ЛЮДЕЙ	12
Про правила товаришування	12
Родина, родина — від батька до сина	16
III. ЦІННІСНЕ СТАВЛЕННЯ ДО ПРАЦІ	20
Скибочка хліба	20
До джерел народних ремесел	25
IV. ЦІННІСНЕ СТАВЛЕННЯ ДО ПРИРОДИ	29
Казковий овочевий бал	29
Подорож лісовою стежкою	34
V. ЦІННІСНЕ СТАВЛЕННЯ ДО КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВА.	42
Доторкнутися словом до серця	42
Граю у ляльковій виставі (П'єса «Солом'яний бичок»).	49
VI. ЦІННІСНЕ СТАВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ	
ДО СУСПІЛЬСТВА І ДЕРЖАВИ	54
Я — маленький громадянин	54
Легенди мого краю	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.	63